Mattilsynet

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Handtering av ILA

ILA – status i Norge så langt i 2020, Harstad, 29.10.20

Magnhild Daltveit, HK, seksjon fiskehelse og fiskevelferd

Fagleg beredskapskapsplan for ILA (ILA-planen)
- gjeld handteringa av ILA-førebygging & bekjempelse

- Er basert på regelverket vi har felles med EU.
- Som følge av EØS-avtalen er Noreg forplikta til å følge EU-regelverket.
- ESA skal kontrollere at handteringa skjer i tråd med EU-regelverket.

GRUNNAR FOR OPPDATERING AV ILA-PLANEN:

- for sein varsling av ILA-mistanke
- for lang tid mellom ILA-mistanke og diagnose
- ikkje tilstrekkeleg frys av situasjonen
- for lang tid mellom diagnose og etablering av kontrollområde

Derfor har Mattilsynet har oppdatert varslingsveiledar og ILA-plan.

Varsling (jf. regelverket):

[Veileder: Slik varsler du mistanker og påvisninger av sykdommer på oppdrettsfisk, villfisk og andre akvatiske dyr]

Tidleg varsling er avgjerande for å unngå smitte til nabolokalitetar osv.

Kva sjukdom skal varslast:
Listeførte sjukdomar – som ILA, ev. ny sjukdom, uavklart forauka dødelegheit bl.a.

Alle har plikt til å varsle:

- Oppdrettar/røktar
- Fiskehelsepersonell (internt og eksternt)
- Alle laboratorium som undersøker fisk,
  – kan vere behov for ny varsling når eit laboratorium har nye opplysningar.

F.eks. skriftleg e-post som viser at eit sjukdomstilfelle alt er varsla, gjer at du sjølv ikkje treng varsle. Det er betre at fleire varslar same tilfelle enn at alle gløymer å varsle.

Varsling

Litt meir om krav til varsling:

<u>Kva er grunn til mistanke som skal varslast?</u>

- Ved helsekontroll og fisken viser teikn som kan stemme med sjukdom – ILA.

- Ved forauka dødelegheit, unormal oppførsel eller andre teikn til sjukdom skal oppdrettar tilkalle fiskehelsepersonell for ekstraordinær helsekontroll. Viss oppdrettar eller fiskhelsepersonell ser teikn på ILA, skal det varslast.

  Slike tilfelle skal varslast før analysesvaret er klart frå laboratoriet!

- Ved laboratoriefunn som gir grunn til mistanke (ved påvist ILA-virus) – skal laboratoriet varsle. Kan ev. sikre seg at oppdrettar/fiskehelsepersonell varslar.

<u>Varsling med ein gong du får grunn til mistanke:</u> e-postadresser til sist i veiledaren.

Mistanke om ILA - kva skjer?

Lenke til ILA-planen: Faglig beredskapsplan: Infeksiøs lakseanemi (PDF)

- Ved kvalifisert mistanke blir sjukdomstilfellet publisert med ein gong (nettmelding og Barentswatch).
  Oppdrettar skal vere informert, få rette faktiske feil, men kan ikkje nekte publisering.

- Bandlegging av lokalitet med mistanke om ILA (restriksjonar på flytting av fisk).

- **Nytt tiltak for å hindre smittespreiing ved å sikre «frys» av situasjonen:** Bandlegging av nabolokalitetar som kan vere i smittemessig kontakt med mistankelokalitet – det gjeld som hovudregel anlegga innanfor avstand på ca 5 km,
  -om lag dei same lokalitetane som vil kome inn i ei framtidig bekjempelsessone.

- Mattilsynet skal med ein gong ta ut prøver for ev. stadfesting av ILA-diagnose
  - første kvardag etter mistanke om ILA
  - min. innan tre dagar om mistanke kjem rett før helg
  - Veterinærinstituttet skal motta prøvene og dei har førsteprioritet

ILA-diagnose – kva skjer?

Basert på laboratoriediagnose frå Veterinærinstituttet stiller Mattilsynet diagnose, Oppdaterte kriterier for diagnose, jf. EU-regelverket.

- **Kontrollområde**
  - Ved ILA-diagnose startar Mattilsynet arbeidet med lokal soneforskrift (to soner).
  - Mal for forskrift om kontrollområde har vore på høyring.
  - Derfor ikkje høyring av størrelsen på bekjempelsessone eller overvakingssone.
  - Det tar ca. 1 – 5 dagar å fastsette kontrollområde.

- **Bekjempelsessone**
  - Det skal takast ut månadlege prøver ved lokalitetane der ILA ikkje er påvist.
  - Mattilsynet tar prøvene, første prøveuttak blir sendt til Veterinærinstituttet.

  - Mattilsynet skal også føre tilsyn min. ein gong/månad med ILA-lokalitet og ev. ta prøver av resterande merder.

Mattilsynet

ILA- diagnose – kva skjer vidare?

Om overvakingssonene – først ei stor og deretter ei mindre.

- <u>**Overvakingssone**</u> – oppdrettar sikrar at fiskehelsepersonell tar månadlege prøver:
  - Prøvene skal sendast til utpeika laboratorium.
  - Vidarefører praksisen med at oppdrettar dekkar kostnadane (får faktura frå lab.).

- Bekjempelsessona blir oppheva etter to månader felles brakklegging.

- **Nytt:** Samtidig skal vi etablere ei ny og mindre overvakingssone, som har om lag same utstrekning som bekjempelsessona har hatt.
  - Den nye overvakingssona skal vere gjeldande i to år.
  - Oppdrettar skal sikre månadleg helsekontroll ved anlegga med uttak av prøver.

- **Sjukdomsstatus gjer at fisk ikkje kan flyttast ut av bekjempelses-/ny overvakingssone**
  - Noreg har i hovudsak sjukdomsstatus i kategori III (ukjent status) for ILA.
  - Lokalitetane i den nye, mindre overvakingssona har kategori V (- det kan vere smitte).
  - Etter to år blir sona oppheva og omtådet får på nytt kategori III.

ILA-vaksine – jf. spørsmål vi har mottatt frå oppdrettar

- **Per i dag er det lovleg å vaksinere fisken:**

  - Om fisken er vaksinert, endrar ikkje det handteringa av eit ILA-utbrot, det er same krav til tømming av ein slik lokalitet sjølv om fisken er vaksinert.

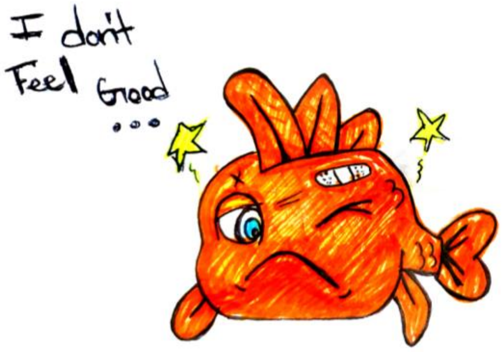

Ny ILA-strategi frå våren 2021, kan inkludere vaksinering,
<u>– det er ikkje avgjort kva det blir!</u>

- obligatorisk eller frivillig vaksinering / begge deler???
- kanskje fisken likevel må slaktast like kjapt som ved uvaksinert fisk???
- ved krav om samtidig prøvetaking av fisk i resterande merder kvar 14. dag, kan vaksinert fisk i merder der ILA-virus ikkje er påvist kan bli ståande litt lenger???

Spørsmål?